

Maria Dąbrowska

- [Ludzie](#)

Udostępnij na swoim:

Urodzona dnia 6 października 1889 r. w Russowie pod Kaliszem.

Pochodziła z ubogiej rodziny szlacheckiej i wychowała w dworze w Russowie, w którym dziś mieści się muzeum poświęconym jej osobie. Studiowała na Uniwersytetach w Lozannie oraz Brukseli. W czasie studiów związała się nurtami niepodległościowymi. Jej mężem był Marian Dąbrowski – działacz socjalistyczny, zaprzyjaźniony z Józefem Piłsudskim. Autorka wielkopomnej powieści *Noce i dnie* (1931–1934), za którą była nominowana do Nagrody Nobla w dziedzinie literatury w 1939, 1957, 1959 i 1960. Sama opowieść przedstawia losy kilku pokoleń szlacheckiej rodziny Niechciców a akcja umiejscowiona jest w Kaliszu, nazwanym w powieści Kalińcem oraz jego obrzeżach. „Noce i Dnie” uznane zostały przez krytyków literatury najlepszą powieścią w historii literatury polskiej. Maria Dąbrowska zmarła 19 maja 1965 w Warszawie. Odznaczona m.in. Złotym Krzyżem Zasług – dwukrotnie oraz Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Jedna z najwybitniejszych pisarek polskich, Honorowa Obywatelka Miasta Kalisza, wielokrotnie nawiązywała do okresu dzieciństwa spędzonego w Russowie oraz lat szkolnych w Kaliszu. Autorka "Nocy i dni" podkreślała również swój związek emocjonalny i kulturowy z naszym miastem.

Maria Dąbrowska (6.10.1889–19.05.1965), używająca pseudonimów: Maria Nowa oraz Jan Sęk, urodziła się w Russowie koło Kalisza w rodzinie szlacheckiej. Była córką administratora Józefa Szumskiego i Ludomiry z domu Gałczyńskiej. Edukację rozpoczęła pod okiem nauczycielek domowych, a następnie w latach 1901–1904 na pensji Heleny Semadeniowej w Kaliszu. Kolejnym etapem nauki było gimnazjum rządowe, a po strajku szkolnym w 1905 roku – pensja Pauliny Hawelke w Warszawie.

W 1908 roku wyjechała za granicę, najpierw do Lozanny, gdzie studiowała przez rok nauki przyrodnicze, socjologię i filozofię, a następnie do Brukseli. Studiując na Uniwersytecie Libre, od 1910 roku przysyłała korespondencję do "Gazety Kaliskiej". Uczestniczyła w działalności polskich organizacji niepodległościowych (Filarecja). W latach 1910–1911 była członkiem zarządu oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Kaliszu. W 1911 roku wzięła ślub z Marianem Dąbrowskim, działaczem niepodległościowym, polskim żołnierzem – majorem oświatowym Wojska Polskiego, publicystą i wolnomularzem. Również w tym samym roku otrzymała stopień kandydata nauk przyrodniczych. Od 1913 roku, jako stypendystka Towarzystwa Kooperatystów, przebywała w Londynie.

Na wieść o wybuchu I wojny światowej, w sierpniu 1914 roku przyjechała do Kalisza. Była świadkiem bombardowania miasta. W 1917 roku zamieszkała na stałe w Warszawie, gdzie w latach 1918–1934 pracowała w Ministerstwie Rolnictwa, a następnie poświęciła się wyłącznie pracy literackiej. Brała jednocześnie aktywny udział w życiu publicznym. Okupację hitlerowską i okres Powstania Warszawskiego spędziła w stolicy. Po wojnie, na krótko mieszkała we Wrocławiu. Działała w Pen Clubie i Związku Literatów Polskich, inicjowała akcje protestacyjne (m.in. list 34 – dwuzdaniowe wystąpienie intelektualistów przeciw cenzurze).

Za działalność literacką, Maria Dąbrowska była wielokrotnie nagradzana i odznaczana m.in. wyróżnieniami państwowymi (1934, 1955), otrzymała doktorat h.c. Uniwersytetu Warszawskiego (1957), nagrodę Polskiego Towarzystwa Przyjaciół Książek (1925). Zadebiutowała zbiorami opowiadań: "Dzieci ojczyzny" (1918) i "Gałąź czereśni" (1922).

W opowiadaniach z cyklu "Uśmiech dzieciństwa" (1923) przedstawiła literacko przetworzony obraz najmłodszych lat w Russowie. Kolejna seria pt. "Ludzie stamtąd" (1926) nawiązywała do realiów życia russowskich robotników folwarcznych i chłopów. W najbardziej znaczącej powieści "Noce i dnie" (1932–1934), odnajdujemy wiele wątków z dziejów rodzinnych autorki, a pod nazwami Serbinowa i Kalińca kryją się Russów i Kalisz. W utworze przedstawiony został obraz naszego miasta z przełomu XIX i XX wieku z najbardziej dramatycznym okresem, jakim było jego zniszczenie w sierpniu 1914 roku.

Choć bez wątplenia najwybitniejsze, "Noce i dni" nie są jedynym dziełem, w którym M. Dąbrowska w literacki sposób przedstawia wydarzenia z historii miasta. Bunt uczniów szkół kaliskich w 1905 roku został przedstawiony w opowiadaniu "Strajk szkolny", przeżycia we wspomnieniu "Rzemiennym dyszlem".

Wzmianki o Kaliszu odnajdujemy także w niedokończonym dziele "Przygody człowieka myślącego", będącym drugą z powieści Marii Dąbrowskiej o charakterze epickim. Pracę nad utworem autorka podjęła w roku 1938. Wiele fragmentów opublikowała na łamach prasy, ale nie zdążyła nadać swemu utworowi redakcji ostatecznej. Książkę wydano pośmiertnie w 1970 r., opatrując ją znanym dziś tytułem. Jej "Dzienniki", wydane w 5-tomowym wyborze, zawierają liczne odniesienia do miejsc z okresu dzieciństwa i nauki w Kaliszu.

Najbardziej znamienym wyznaniem pisarki, potwierdzającym jej związek z ziemią rodzinną jest wypowiedź z okazji ukazania się pierwszego numeru "Ziemi Kaliskiej" (1957) oraz nadania doktoratu honorowego UW. W wielu wywiadach oraz publicznych wypowiedziach, pisarka podkreślała swój związek uczuciowy i kulturowy z ziemią rodzinną. Pięciokrotnie odwiedziła Kalisz. W 1960 roku otrzymała tytuł Honorowego Obywatela, dwukrotnie (1962, 1989) organizowano sesje naukowe poświęcone twórczości M. Dąbrowskiej. W 1971 roku, po wielu latach zabiegów, otwarto Dworek M. Dąbrowskiej w Russowie.

Placówka jest oddziałem Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej. W 1989 roku wmurowano tablicę na budynku dawnej pensji H. Semadeniowej. W 1997 roku nadano jej imię jednej z ulic Kalisza. Odniesienia do "Nocy i dni" odnajdujemy m.in. w nazwie osiedla "Kaliniec" oraz ulicy Bogumiła i Barbary. Medalion z podobizną M. Dąbrowskiej umieszczony został na elewacji kamienicy przy Głównym Rynku 1. Pisarka spogląda na miasto z wysokości pierwszego piętra razem z Adamem Asnykiem, Marią Konopnicką i Stefanem Szolc-Rogozińskim.

Obok płaskorzeźb znajduje się napis „Stawiaj nasz gród”.

Maria Dąbrowska zmarła 19 maja 1965 roku w Warszawie. Pochowana została w Alei Zasłużonych na Powązkach.

Zobacz więcej zdjęć

Zdjęcie: <http://www.archiwum.kalisz.pl> Tekst: Centrum Informacji Turystycznej

[Powrót](#)